

Komentarji dnevni dogodkom in vprašanjem

Washington — mazaška klinika. Zbogom kapitalizmu je ves svetovne vojne neozdravljiva bolezen. Mnogo zdravniških bolan. Prvi mazač je bil Woodrow Wilson v Washingtonu je bil po vojni glavna mazaška klinika. Praktični ameriški kapitalisti so pa idealista Wilsona med staro šaro in tedaj (1921) se je glavna mazaška klinika preselila v Ženevo, kjer najst let kuhali pilulice za

pa vedno bolj hira. Štiri leta ima tako hud, da je lahko vsak čas po Ženevska klinika je obustila v Ameriki je spet pozvala prevzame vlogo glavnega. Vse kaže, da se klinika v Ženevi v Washington.

se je prevzel Wilsonovog — in v Londonu ter Pa-

so se oddahnili. evropski mazači niso kosu; to so pokazali v zadnjih najstih letih. Čim bolj je mazač bolnik, tem bolj je. Najnovejši "obliž" je bil dr. Mussolini, star pa njegovo "zdravilo" je, da vesele premesijo in nad-jejo Evropo z močnim ko-

Dr. Hitler, drugi samosilni, se deloma strinja s tem. MacDonald, dobra mazaška sprejme ta obliž, če ni no- drugega izhoda; dr. Her-je proti. Tedaj so se odprla in vstopil je dr. Roosevelt.

Roosevelt je prinesel svo-razloži, ki se imenuje "New" Kapitalizem, narodni in narodni, se mora poboljšati zdrav! Dobri bankirji, do-razloži, dobri kramarji —lahih. That's all.

evropski mazači zdaj prihaja- Washington, da si ogledajo mazači, ki ga je skuhal dok-Roosevelt. MacDonaldu in

to se dopade. Ako bi An- in Francija pridobili Ame-za jamstvo miru v Evropi ansufuzijo krvi (kredita) za-izirano svetovno kapitali-vo gospodarstvo, bi bila to-tna operacija.

ancija ima močno armado,ja močno floto in Amerika-jo blaginjo — to je nekaj; tri imajo malone vse zlato-etu. Če se domeni za-vo valuto in pristo medse-vo trgovino (Kanada je zra-je ta trojica lahko poživl-za mazaške obliže fašističnih-atorjev in ves ostali svet-lik kapitalizem se bo izliral-za eno desetletje.

akajmo malo, da vidimo,bo mazači in transfuzi-je je večja žrtev med-je histerije in gorostasne ka-istične zarote, ki so Tom-ey v Kaliforniji. Se da-ga imajo priklenjenega-erigi in se danes se nesram-ortujejo iz njega.

ed nekaj tedni mu je po-letih zoperne muke sodnik-ki dovolji obravnavo na pod-ene izmed obtožnic, ki izvi-iz listiga bombnega aten-je San Franciscu. To ni po-obračunava zaradi obtož-na podlagi katere so ga-šestnajstimi leti spoznali-riverga in obsodili na smrt,je pa mu kaznen spremili v-rtne je; ne, to je popol-za druga obtožnica, dasi ena-zi. Bomba je usmrtila de-neh in Mooney je bil obto-šestih umorov, za vsakega-jej in prva obsodba je bila-za enega. Zdaj ima priti-za na svet.

da sodnik je obravnavo pre-za-od demonstracij. Piš-pretveza! Demonstracije-je bile pri šestih procesih,rad; tega niso bili prelože-Zdaj se da je ta "obravna-jejo noranje iz Mooney-Driava za noče tožiti, in če

TAJNICA ZA DELO URGIRA MINI- MALNO MEZDO

Potrebna je za zvišanje kupne sile; skrajšanje delovnika ni dovolj

Washington. — (FP) — Odsek nižje zbornice je te dni pričel zaslisanje o popravljeni Blackovi predlogi za skrajšanje delovnika in minimalne plače ob tako velikem navalu poslušalcev, da se je moral preseliti v največjo dvorano kongresnega poslopija. Vzrok temu je veliko zanimanje, ki vlada za predlogo, delno pa tudi, ker je kot prva priča nastopila delavska tajnica Frances Perkins ob spremstvu mrs. Roosevelt, žene predsednika, in miss Ishbel MacDonald, hčerke angleškega premierja.

Delavska tajnica je takoj ob pričetku izjavila, da je "zvišanje kupne sile delavstva ključ do ekonomskega ožvilenja." Poslanecem je pojasnila drastični padec zaposlenosti od 1929 in še bolj drastično znižanje izplačilnih mezd. Namen originalne Blackove predloge je bil, da se s skrajšanjem delovnika delo razdeli med čimvečje število delavcev. Na splošno situacijo bi to nič ne učinkovalo, ker bi bil skupni zaslužek delavstva isti kot prej.

Vsled tega je potrebna določba za minimalno plačo, da se prepreči redukcije in s tem zviška kupna sila. In to je namen nove predloge, s katero "simpatizira" tudi Roosevelt. Unije bi si sicer prizadevale, da preprečijo redukcije in zvišajo kupno silo, ker pa v glavnih industrijah, ki bi bile najbolj prizadete radi skrajšanja delovnika, nimajo nobene kontrole, je torej potrebno, da je v zakonu tudi določba za minimalno plačo, je argumentirala Perkins.

Po njenem mnenju je bila originalna predloga šibka tudi v tem, ker je dajala preveč moči delavskemu departamentu oziroma tajniku. Ona je vsled tega vključila postavko, da departament nastavi mezdne odbore, ki bodo določali minimalno plačo in izdajali dovoljenja, za zvišanje delovnika do 40 ur na teden v slučajih, kjer bi bilo to v splošnem interesu. V teh odborih bodo zastopani delavci, podjetniki in javnost (vlada).

Klavzula, ki prepoveduje podaljšanje delovnika za več kot deset tednov v letu, je bila vključena na priporočilo tekstilnih podjetnikov s severa, ker bi brez te določbe podjetniki na jugu, kjer je običajni delovnik v tovarnah še vedno 10 do 12 ur, lahko uspešno konkurirali, to je, obdržali daljši delovnik.

Minimalno plačo je definirala mezdno, "ki omogoča vzdrževanje primernega življenjskega standarda" in "odgovarja vrednosti izgotovljenega dela."

Dr. Maček mora v zapor za tri leta

Belgrad, Jugoslavija, 1. maja. — Dr. Vladimir Maček, vodja bivše hrvaške kmečke stranke, je bil obsojen na tri leta ječe zaradi "veleždajstva", ker je zahteval revizijo sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci iz leta 1918.

Mussolini pobija ekonomsko konferenco

Rim, 1. maja. Mussolini je te dni izjavil, da je mednarodna ekonomska konferenca, ki se začne prihodnji mesec v Londonu, nepotrebna. Po njegovem mnenju je najprej potrebna politična preureditev (revizija) Evrope.

Senat sprejel inflacijo

Obenem je bil sprejet farmaki relief in vladno refinanciranje dolgov. Izplačilo bonusa zavrženo

Washington, D. C. — Zadnji petek je senat sprejel v celoti inflacijski amendment, ki so ga dodali načrtu farmskega reliefa in tega so spojili z načrtom za refinanciranje farmskih dolgov. Vse skupaj je bilo sprejeto s 64 glasovi proti 20. Predlog za takojšnje izplačilo bonusa bivšim vojakom v novih "greenbackskih" bankovcih je bil zavržen. Vsa stvar gre zdaj v nižjo zbornico, kjer jo bodo skušali izenačiti z amendmenti, ki so bili tam sprejeti.

Na podlagi tega, kar je do zdaj sprejeto, ima Roosevelt oblast, da kontrolira farmsko produkcijo, narekuje cene farmskim produktom in davke "procesarjem", refinancira farmske hipoteke, uvede arebrno valuto poleg zlate in sprejme v plačilnih evropskih vojnih dolgov največ za 200 milijonov dolarjev srebra po 50 centov unčo v prihodnjih šestih mesecih, zniža vsebino zlata v ameriškem dolarju največ za 50% in poveča vsoto papirnatega denarja za šest milijard dolarjev.

Samo štirje demokrati in 16 republikancev je glasovalo proti.

Sovjeti ne pojdejo v vojno zaradi železnice

Moskovsko časopisje pravi, da japonski rop mandžurske proge ni vreden krvi

Moskva, 1. maja. — Kar je bilo pred več meseci le sumničanje na strani sovjetov, da Japonska intrigira za ugrabitev vzhodne kitajske železnice, ki je skupna rusko-kitajska last, je to danes ugotovljeno dejstvo. Kakor poročajo dan za dnevom iz vzhodne Sibirie, so japonski vojaški krogi v Mandžuriji pripravili vse potrebno, da se polastijo omenjene proge.

Moskovski listi pa raspravljajo o tej krizi zelo mirno in med vrsticami naglašajo, da Sovjetska unija ne pojde v vojno z Japonsko. Mandžurska železnica, čeprav je stala Rusijo mnogo milijonov v denarju, ni vredna krvavega konflikta.

Francosko posojilo na Angleškem

London, 1. maja. — Francoska vlada si je izposodila 114 milijonov dolarjev od angleških bankirjev za šest mesecev.

Aretacije komunistov na Dunaju

Dunaj, 1. maja. — Okrog sto komunistov je bilo aretiranih zadnje dni na Dunaju.

NIŽJA ZBORNICA PROTI NORRISO- VEMU NAČRTU

Za obratovanje Muscle Shoalsa je sprejela kompromisno predlogo. Norris upa, da jo bo senat zavrgel in sprejel njegov osnutek

Washington. — (FP) — Da si se je nižja zbornica izrekla s 326 proti 86 za vladno obratovanje Muscle Shoalsa, ni še s tem rešeno to vprašanje. Boj bo sedaj zanešen v senat.

Nižja zbornica je zavrgla Norrisov načrt oziroma ga je njen odsek za vojaške zadeve toliko predelal, da sta Norris in Judson King, direktor National Popular Government lige, apelirala na kongresnike, naj ta načrt porazijo in sprejmejo originalno predlogo, kar se pa ni zgodilo.

Predelana in sprejeta predloga je bolj naklonjena privatnim elektrskim interesom kot je Norrisova — ki ni prav nič. Norris je proti nji največ iz razloga, ker stavi večje ovire pri upravi podjetja ter daje večje koncesije privatnim interesom.

Med drugimi koncesijami je tudi ta, da sme uprava vladne korporacije, ki bo podjetje obratovala, pokupiti vodne šice in oddati v najem nitrarno tovarno. Nadalje mandatorično določa porabo večje količine elektrike za produkcijo umetnih gnojil kot pa je potrebno po najnovejših metodah produkcije. Vsled tega bi imela elektrarna manj elektrike za trg, kar bi bilo v korist privatnim interesom.

Glavna razlika med obema predlogoma je v tem, da Norrisova polaga vao važnost elektrarni, predloga nižje zbornice pa nitrarni tovarni.

Norris upa, da bo senat to predlogo nadomestil z njegovo, čeprav mogoče pod imenom katkega demokratskega senatorja, nakar bo prišla pred skupni odsek za izravnavo diferenc.

Zanimiva je bila debata v nižji zbornici, predno je bila predloga sprejeta. Kongresnik Zilonchek iz Seattle, Wash., kjer mesto obratuje svojo elektrarno, je pokazal na razliko v porabi elektrike za domače potrebe v njegovem mestu in v okolici Muscle Shoalsa, kjer ima monopol privatna družba.

V Seattlu, kjer je cena nizka, znaša mesečna poraba 116 kilovatnih ur na družino, v okolici Muscle Shoalsa pa radi visokih cen le 50 kilovatnih ur. V Taconi, kjer je mestna elektrarna izpodrinila vse privatne, je konzumcija še večja — 121 kilovatnih ur na mesec na družino. Cena elektrike v tem mestu je najnižja v deželi.

Majske demonstracije po vsem svetu

Obsedno stanje v Iowi!

Governor poslal vojaške čete v dva okraja proti rebelnim farmerjem

Le Mars, Iowa. — Governor Iowe je v petek proklamiral obsedno stanje v okrajema Plymouth in Crawford in poslal sem državno milico, da potlači revolto farmerjev, ki s silo preprečujejo javne dražbe in ru-bežni zadolženih farm. Prejtnji dan so farmerji v tukajšnji okoli-ci prišli sodnika, ga odveli v samoto in mu zagrozili z linčanjem, če ne preneha z ru-bežnimi odloki proti farmerjem. Vojaštvo, ki je prišlo sem, ima povelje, da aretira "linčarje", ki so mikastili sodnika. V soboto so aretirali 12 farmerjev.

V petek je okrog 500 farmerjev z orožjem napadlo šerifske repute, ki so spremljali sod-nijske uradnike pri neki javni dražbi v Denisonu. V furiozni bitki je bilo 20 deputijev in o-krog 30 farmerjev lahko ranje-nih, končno pa so deputiji zbe-žali in opustili prodajo farmar-jeve imovine.

Hitler išče prijateljstva z Rusijo

Sovjetske agenture v Nemčiji bodo reformirane

Berlin, 1. maja. — Kancelar Hitler je prvič, odkar je na kr-milu Nemčije, sprejel v petek sovjetskega poslanika Kinčuka in rešila sta vse sporne zadeve med nemško vlado in sovjetsko Rusijo. Dve sovjetski komerci-alni agenturi v Nemčiji bosta v bodoče imeli mir pred fašisti, toda s pogojem, da odstranita vse komunistične nameščen-ce. Sovjetski poslanik je pristal na to, kakor je Hitler obljubil, da bo nemška vlada pomagala raz-širiti odjemanje ruskega petro-leja v Nemčiji.

Medtem pa se aretacije komu-nistov in socialistov v Nemčiji nadaljujejo v taki meri, da so fašisti odprli novo internacijsko taborišče.

Milica napadla rudarje!

Progresivni rudarji v Spring-fieldu napadeni s solzavicami

Springfield, Ill. — Državna mi-lica je v petek zvečer napadla 500 rudarjev, članov Progresiv-ne rudarske unije, ki so piketi-rali premogovnik Woodside v bližini tega mesta. Stridenet-milčnikov je z nasajenimi ba-joneti in bombami solzavicami naskočilo pikete, ki so se ukam-nili. Eden rudar, John Falber, je bil ranjen, dva pa aretirana.

Bile so povsod mirne z malimi izjemami. Ena oseba ubita v Avstriji. Največja proslava je bila v Moskvi

Chicago. — Okrog deset ti-soč delavcev in delavk je pris-tovalo uličnim pohodom in shodom v Grant parku.

New York. — Dva velika sho-da, približno 100.000 oseb, sta bila na Union Squaru.

London. — Prvi maj je bil letoš v Evropi najmirnejši po mnogih letih. Edino v Altheimu, Avstrija, je bila ena oseba ubita in štiri ranjene v spopadu med fašisti in komunisti. Na Dunaju je vlada z vojaštvom preprečila demonstracije.

V Londonu so levičarji mono-polirali majske demonstracije. Na Špankem so bile demon-stracije prepovedane zaradi kon-flikta med delavskimi stranka-mi.

V šandinavskih deželah so bile demonstracije naperjene proti fašizmu. V Kildingu na Danskem so socialisti poman-drili nemško fašistično zastavo.

Moskva, 1. maja. — Čez mili-jon delavcev in 50.000 vojakov je korakalo danes po ulicah Mo-skve v majskih manifestacijah, nad mestom je pa plulo 350 rde-čih letal. Proslava je bila otvor-jena s 101 strelom iz topov v Kremu.

Na grmade obsojene knji- go v Nemčiji

Tudi nemške prevode Uptona Sinclairja bodo fašisti se-šgali!

Berlin, 1. maja. — Na grma-dah, ki bodo vzplamtele 10. ma-ja pred nemškimi univerzami in vpepile "nečiste, nemoral-ne in protinarodne" knjige, bo-do zgorela sledeča dela, ki so na fašistični črni listi:

Vsa dela Karla Marksa, Leo-na Feuchtwangerja, Heinricha Manna, Ericha Marije Remar-queja, Huga Preussa, Ludwiga Renna, Ernsta Tollerja in Ar-nolda ter Stefana Zweiga; da-lje dve knjigi Avgusta Bebelja, prevodi Helene Keller in Upto-na Sinclairja; vsa dela Lenina, izvzemaj ene brošure, ki vsebu-je kritiko "levičarske bolezni".

Nadalje dela sledečih avtor-jev: Max Brod, Robert Neu-mann, Alfred Doebelin, Walter Hasenclever, Ernest Ottwalt, Theodor Plivier, Schnitzler, A-drien Thomas, Bernstein, Kaut-sky, Liebknecht, Max Adler, Ludwig Bauer, F. M. Foerster in Emil Ludwig.

Vsa pacifiistična literatura in "defitistične" knjige, ki obsoja-jo vojno in pišejo zaničljivo o nemški armadi v svetovni vojni.

Perijski diktator ustreljen

Lima, Peru, 1. maja. — Luis M. Sanchez Cerro, predsednik in diktator republike Peru zad-nje dve leti, je bil včeraj ustrel-jen, ko je ogledoval vojaške če-te zunaj mesta. Smrtno ranje-nega so odpeljali v bolnišnico, kjer je kmalu umrl. Njegov napadalec je bil na mestu ubit od strahu.

Delavska tajnica ustavila mezd-no pogajanje rudarjev

Philadelphia, Pa. — Mezdna konferenca rudarske unije na polju antracitnega premoga je bila pred nekaj dnevi odgodena za 30 dni na priporočilo Fran-cis Perkinsove, tajnice depart-menta za delo. Lastniki rovo-zahtevajo 35% redukcije. Per-kinsova je brzojavila lestvične-mu odboru, naj počaka, dokler kongres ne odloči o načrtu gle-de 30-urnika in minimalne mez-de.

Delavci korakajo po "butah" k novemu redu. (Narisai Art Young.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPONE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit SocietyNaročnina: za Zdravstveno drvarjo (sloven. Člana) v Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za štiri leta; za Člana iz Člana \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za Ino-
nemstvo \$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Canada \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglaševanja po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. — Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s Natom: PROSVETA

3657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Datum v ogleljah, na primer (March 21, 1933), poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Umri v ubožnici

Detroit. — V detroitski ubožnici je umrl rojak Miha Urbančič, star 42 let in doma iz Brinja pri Krškem. V Detroit je prišel iz Clevelanda in pred nekaj tedni je zbolel na vodenici. Zavarovan ni bil nikjer.

Pasivni član umri

Traunk, Mich. — Tu je umrl John Lavrič, pasivni član društva št. 387 SNPJ, po domače Belčev in doma od Loškega Potoka. Tu zapušta brata in se stro. Društvo mu je oskrbel dostojen civilni pogreb, za katerim so šli člani, prijatelji in znanci pokojnega v polnem številu.

Še eden grob

Kenosha, Wis. — Dne 26. aprila je umrla Johana Bergant, stara 53 let in doma od Moravč pr Litiji. Podlegla je posledicam operacije vsled vnetja trebušne mrene. Bila je članica društva št. 38 SNPJ in zapušta družino Pokopana je bila v petek, 28. aprila.

Mnogo operacij

Milwaukee. — Zadnje dni se bili v bolnišnici zaradi raznih operacij: Anton Deželan, mla. Katarina Strucelj in miss Angela Deliček. Vse operacije se bile srečno prestane.

Še eden delegat za kontinentalni kongres

Chicago. — Klub št. 1 JSZ je na svoji seji zadnji petek izvolil Donald J. Lotricha za svojega delegata na kontinentalnem kongresu za ekonomsko rekonstrukcijo, ki se vrši prihodnjo soboto in nedeljo v Washingtonu, D. C.

Rojak oropan

Chicago. — Zadnje dni so bandite udri v stanovanje slovenskega pogrebnišča Žefrana v 22. ulici, ukazali stanovanca, da se legli z obrazom na tla, nakar so pobrali nekaj zlatnine in gotovi ne ter ušli.

Woll pobija 'socialistični' zakon česturnika

Pravi, da potem bodo delavci — sužnji države

Washington, D. C. — Matthew Woll, prvi podpredsednik Ameriške delavske federacije, strastno pobija načrt zakona za česturnik in petdnevnik ter minimalno mezdo. Te dni je Woll nastopil pred zborniškim odsekom za delo in — skupno s kapitalisti pobijal omenjeni načrt.

Woll je rekel: "Ameriško organizirano delavstvo že od nekdaj nasprotuje vsaki državni ali federalni zakonodaji, ki skuša določiti odraščil delavcem v privatnih industrijah mezde in delovni čas. Vsa-ko takšno določanje je socialistična značilnost in pomeni, da delavci niso več svobodni, da bi se pogajali z delodajalci, temveč so sužnji države in obračati se morajo edino na vlado za izboljšanje svojih delovnih pogojev. Takšno zakonodajstvo je začetek socializacije industrij! Delavstvo bo potem primorano koncentrirati svojo politično moč v to, da se polasti vlade — in to pomeni revolucijo!"

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Ali se bodo kdaj spamelevali?

Cleveland, O. — Kje je šola za nas? Morda v steklenici vina, v novem 3-in-2 pivu ali v blagoslovljenem pajntu rakije? Ali v Pirčevi Ameriški Domovini?

Ne, v vsem tem ni nobene koristi za nas delavce. Kdor hoče pridobiti kaj koristnega znanja ali izobrazbe, naj ne išče tega v gori omenjenih zalozah, ker tam ni nič. Kljub temu so še ljudje — in teh je, žal, še mnogo — ki ne poznajo razlike in si ne pustijo dopovedati, kaj je koristno in kaj škodljivo za nas delavce, za naš izkoriščani delavski razred. Žalostno, toda resnično.

Dne 16. aprila je bila v dvorani Slovenskega doma, Prince ave., nekakšna zabava. Pri tej priliki sem malo poskusil s agitacijo za Majski glas in Proletarce. Dobil sem nekaj naročnikov, toda pri toliki masi in pri tolikem ponašanju nekaterih, češ, jaz sem delavec in nič drugega — vse premalo. Pa kaj hočemo, ko je že izobrazbe preveč!

Nagovoril sem rojaka, ki je bil nekoč še naročnik delavskega lista, naj si naroči Majski glas. Potoži se, da ne more, ker je brez dela in brez denarja. Tedaj se mu pridruži zastopnik in zagovornik Ameriške Domovine Frank Štemberger, jaz pa, kajpada, poskusim, da pridobim še njega za naročbo Majskega glasa. Vpraša me, koliko stane. Ko mu odgovorim, da stane 20c, se široko nasmeje in pravi: "Kaj še! Dvajset centov! Mar dam še dvajset centov, pa imam kvort vina!"

Mislil sem si: No, da, Pirčev zastopnik ne more vedeti kaj boljšega! Nato me je še vprašal, zakaj sem zadnjič pisal dopis proti njemu. Prišlo je tako daleč, da je moral pred svojim dobrim pajdašem zapustiti veselo družbo in se odstraniti.

Jaz pravim: Kdor hoče spoznati resnico in imeti vsaj nekaj potrebne izobrazbe, naj opusti vsa škodljiva sredstva. Ako je le mogoče, naj se naroči na dnevnik Prosveto in tednik Proletarce, ki sta najboljša učitelja za slovenskega delavca in delavko v Ameriki. — Joseph Lever.

Odgovor na dopis

Yukon, Pa. — V mojem dopisu, ki je bil priobčen v Prosveti dne 20. marca, nisem hotela žaliti Franka Sedminka niti njegove bivše soproge. V dopis se je vrnila pomota. Pisala sem, da sta bila tudi tukaj dva prijatelja, ki sta izkusila isto kot Judnič. Oba sta bila navdušena socialisti in sta šla v Rusijo l. 1923, naslednje leto sta se pa vrnila, toda povedano ni, kam sta se vrnila. Sedmink piše, da se njegova soproga ni vrnila v Yukon, kar je resnica. Vrnila se ni k svojim prijateljem in prijateljicam, ker je njeno veselje do njih ostalo v Rusiji. Vem, da sta bila, odkar ju jaz poznam, na delavski strani in trdna socialisti.

Dopisnik pravi, da jaz ne bi hvalila kapitalističnega sistema, katerega zagovarja Roosevelt, ako bi bila takega prepričanja kot on. Omenim naj, da dopisnik ni dobro preštudiral mojih vrstic, ker ni bilo v njih nikake hvale. Rekla sem le, da se bodo morda časi izboljšali, ker predsednik dela s polno paro. Jaz ga bom hvalila, če bo res tako dober kot je obetal.

Tukaj se razmere še niso nič izboljšale, kajti čedalje več ljudi je brez dela in jela. Prav nič ne vemo, kako dolgo bomo še čakali na boljše čase. — Ana Kafferle.

"Prosperiteta" se vrača

Monroe, Mich. — V tukajšnje okolice se vrača takozvana "prosperiteta." Nedavno so pričeli kopati jarek, ki bo šel od Toleda skozi to mestce do Detroita. Jarek, v katerega bodo položili cev za neko oljno družbo, bo dolg kakih 80 milj. Družba bo uposlila krog 400 kopačev in delo bo trajalo od 60 do 80 dni.

Zgradili bodo tudi novo pristanišče. Z delom so že pričeli in pričakuje se, da bo kakih 500 delavcev dobilo zaslužek. Krog 60 delavcev so uposlili pri tlakovanju cest v mestu. V načrtu imajo tudi gradnjo drugih pro-

jektov, pri katerih bodo uposlili nekaj delavcev. Vse to kaže, da se bomo spet znašli v obljubljeni deželi in da bomo srkali med in pill pivo. — Frank Kroll.

Novica iz Willarda

Willard, Wis. — Gorka novica za Prosveto. Tukajšnji okrajni tajnik J. Irwine je bil pred okrajnim sodiščem spoznan za krivega poverbe in obsojen na pet do 20 let zapore. Poveril je skoro \$17,000.

Da so mu prišli na sled in pregledali knjige, je zasluga naše organizacije, farmerske unije. In to še ni konec. — Matt Bombach.

Kako se gibljejo v Detroitu

Detroit, Mich. — Na članskem shodu detroitske federacije dne 23. aprila je članstvo nadaljevalo z razpravo o pravih. O podrobnostih ne bom poročal, ker bo to prav gotovo storil odbor federacije. Omenim naj le par resolucij od posameznih članov. In sicer, naj Prosveta zagovarja delavski razred (kakor da Prosveta tega ne dela, odkar se je porodila!), druga resolucija je pa zahtevala, da se gl. odbornikom odvzame pravica glasovanja na konvenciji. To resolucijo je članstvo zavrglo.

Pri našem društvu št. 121 SNPJ smo izgubili člana hrvatske narodnosti Geo. Pisterja, ki je podlegel pljučnici. Bil je na pasivni listi in ker ni bilo denarja za cerkevne ceremonije, se je njegov pogreb vršil civilno po obredih SNPJ. — Leo Junko.

Burka v Evelethu

Eveleth, Minn. — Tukajšnji slovenski dramski klub priredi dne 6. maja zvečer burko "Trije tiški" v mestnem avditoriju. Po igri bo prosta zabava, pri kateri bo igrala izvrstna godba iz Pinevilla ali takozvani "Minnesota Vagabonds." Torej vsi v mestni avditorij omenjeni večer! Član društva št. 69.

Pismo iz Clevelanda

Cankar je prišel v Cleveland. — Ime je ime. — Moje premošnje. — Komunist bi moral biti zadovoljen

Soha Ivana Cankarja, dar mestne občine ljubljanske metropoli ameriških Slovencev, je prispela k nam. Nekega dne v bližnji bodočnosti bo postavljen na "Jugoslovanskem kulturnem vrtu," katerega nam je dala mestna vlada v Rockefellerjevem parku. In kot se ob takih prilikah spodobi, bo Cankar tedaj deležen ginjivih slavošpevov raznih ljudi, med katerimi skoraj ne bo manjkalo ljudi tiste sorte, ki jih je Cankar v življenju neumorno in brez priznanja šibal. In ti bodo tužno posmrkavali: "Naš Cankar, naš veliki Cankar, kakšna škoda, da te ni več med nami..."

Cankar je seveda mrtev in ne more več vzeti v roke biča ter udrihati po hinavcih in filistih, ki so ga nekoč obmetavali s kamenjem in blatom, danes pa mu pojo hozano ter si ga lastijo. In to je sreča zanje.

Da pa ne bo kdo taval v zmoti: Cankar je mrtev, ali njegovo delo živi in bič, s katerim je hodil po dolini šentflorjanski, švrla iz njih ter neumorno pada po

grbah filistov in farizejev, in padal bo, dokler jih bo kaj med nami.

Slavnostnim govornikom, ki gamislajo poveličevati, priporočam: Vzemite v roke Cankarjeva dela, prečitajte jih pazno, izprašajte si vest in došenita, ali ste med tistimi, katerih veliki zagovornik je bil on ali od tistih, katere je neusmiljeno bičal kot so zaslužili? Potem bo nemara manj poveličevalcev, manj hinavščine in več iskrenosti ob priliki odkritja Cankarjevega clevelandskega spomenika.

Starokrajškemu dopisniku Glasa Naroda Jožetu iz Selamost se je moral Adamič zamiriti in ker mu ne more drugače do živga, se je spotaknil ob njegovo ime (Louis), češ, da "kolikor je meni znano, je temu gospodu ime Alojzij," dočim je "Louis po naše Ludvik." In gospod Jožeta jako skrbi, če v Ameriki ne poznamo razlike med Alojzijem in Ludvikom. Da ne bi vsled tega slučajno trpela njegova prebava, je potrebno pojasnilo, da se v Ameriki res ne utegnemo dosti brigati za takšne malenkostne razlike. Kar pri nas šteje, je mož sam, njegov značaj in pa njegove zmožnosti. Njegovo ime pa je postranskega pomena in zgolj identifikacijske vrednosti. That's all, Mike.

Naši iz Girarda, O., naj mi ne zamerijo, ker me ni bilo na Zarjini prireditvi dne 1. aprila in so me zamen pričakovali. Temu je kriva huda suša, ki ne odneha niti ob deževnih dnevih. Kača v žepu. Sicer sem se obrnil na RFC za primerno dolgoročno posojilo, pa pravijo, da ne bo nič kruha iz te moke, dokler ne napovem popolnega bankrota kot so ga na pr. Chicago, Detroit in zdaj še Cleveland. Tega pa zaenkrat še ne morem storiti, ker imam še nekaj "nedotakljivega premoženja," namreč eno delnico SDD in pa \$1.13 (en dolar in trinajst centov) zmznjenega denarja v neki tukajšnji zmrznjeni banki. Dokler tega ne porabim, ne bo nič s posojilom od RFC. Nu, jaz tega premoženja prejkone nikdar ne bom mogel porabiti in vse kaže, da bo blagajna RFC prej prazna predno bom jaz upravičen do posojila. Nisem bankir, zato... RFC je bila namreč ustanovljena za bankirje.

Collinwoodski komunist — če se ne motim, imamo samo enega in še ta ni v stranki — je silno nezadovoljen s socialisti ter jih zmerom devlje pod svoj zamegljeni mikroskop, da bi vendar ne prezrl kakšne pikice na njihovih roza (pink) srajcah. Ampak Tone bi moral biti vesel, da socialisti eksistiramo. Komunistična stranka v Ameriki bi namreč shirala čim bi nas manjkalo, saj je boj proti socializmu tisto edino, kar jih drži skupaj ter jih podžiga k akciji — proti delavcem. Ampak je že tako, da tudi naši ameriški komunisti ne poznajo prav nobene hvaležnosti.

Tone Podgoričan.

Clovek, ki ga hvalimo, čeprav bi zaslužil le grajo, se nikdar ne sramuje te hvale.

Odkritim besedam ljudje pri-trjujejo le takrat, ko niso z njimi prizadeti.

NOVE PUBLIKACIJE

Majski glas. Prvomajska revija. Izdaja Jugoslovanska delavska tiskovna družba (Proletarce). Chicago, Ill. Cena 20c.

To je edina slovenska prvomajaska publikacija v Ameriki — in sploh na vsem svetu, kajti v stari domovini so prvomajske publikacije prepovedane, odkar je diktatura! Na 64 straneh revije z mehкими platnicami je precejšnja zbirka člankov, pri-povednih spisov, pesmi, zgodovinskih orisov, slik in oglasov.

Med članki so najzanimivejši uvodnik "Doba prehajanja iz starega v novo," Gardnov "Clovekstvo na križpoti," Zaitzov "Mussolini riše nov zemljevid" in Benigerjev "Razvoj razrednega boja." Na prvi maj se več ali manj nanašata dva kratka sestavka Ivana Jonteza "Upaj, clovek!" in "Vem in verujem" ter Antona Slabeta "Slava delu!"

Talpa ima daljši spis o Karlu Marksu k 50-letnici njegove smrti; spis je zelo pregleden in časovno na mestu. Koliko ljudi je še, ki pravijo, da so socialisti, pa ne poznajo življenja ne dela ožeta znanstvenega socializma, Karla Marksa!

Iztrpen in hvaležen pa je spis Franka Zaitza "Trideset let kluba št. 1 JSZ." Avtor je zbral precej podatkov o postanku in razvoju organizacije, ki je bila po pravici centralna gonilna sila socialističnega gibanja med slovenskimi delavci v Ameriki skoz vseh trideset let njenega obstoja. Zgodovina tega čikaškega kluba je zgodovina slovenskega socializma v Združenih državah. Res je, da so bili in so še močni odsevi tega gibanja v drugih naselbinah, na primer v Clevelandu, ali iniciativa je vedno prihajala iz čikaškega kluba. Ko clovek čita o skromnih početkih pionirjev, o njihovih medsebojnih sporih, ki so orisani v tem spisu, vendar o njihovi jekleni vztrajnosti in neutrudljivi delavnosti, bo razumel gonilno silo te organizacije, ki še živi. Važno je tudi dejstvo, da se je kmalu po ustanovitvi tega kluba ustanovila tudi SNPJ; obe organizaciji imata skupno idejno žarišče in vedno sta bili v tesni zvezi.

Članek Antona Gardna "Konvencija SNPJ" je deloma gospodarska osvetlitev položaja, v katerem se nahaja naša jednota v današnji depresiji, in pa idejna razčlenitev elementov, ki so v ospredju pred 10. redno konvencijo.

Med leposlovnimi stvarmi je Katka Zupančič s svojo socialno novelo "Delo za na dom" na prvem mestu. Jako zanimiva reč.

Ans P. Krasna je prispevala dve pesmi in črtico "Zibel," pretresljivo silico iz današnje ameriške miselje. Daljši spev Tona Čufarja "Železobetoni," pri-jen za govorne zbornice, je velikega pomena. Končno je v publikaciji tudi kratka satira v dramski formi "Pravica Boštjana Burkeljce."

Ilustracije so srečno izbrane od naslovne risbe, raznih karikatür, alegorij do portretov in fotografskih posnetkov.

"Majski glas" je dober pri-pavek k naši ameriški delavski literaturi. Kdor ima kolikšaj smisla za delavsko literaturo, naj si ga nabavi in shrani. — M.

Bankrotu Missouri Pacific je sodaj sledila Chicago & Eastern Illinois. Druge železnice pridejo na vrsto

Chicago. — (EP) — V zadnjih par tednih sta šli v bankrot dve večji železnici, Missouri Pacific, ki ima nad 7000 milj proge, in Chicago & Eastern Illinois železnica, ki je dolga okrog tisoč milj in je njen glavni promet premog. Obe kontrolirata brata Van Sweringen. Poleg teh je še v konkurnu več drugih železnic, druge pa še pridejo.

Dan pred polomom so bile navadne delnice Chicago & Eastern po 60 centov na borzi — nominalna cena \$100; prednostne s nominalno ceno \$100 so bile po 87 centov in pol.

Iz New Yorka tudi poročajo o težkih izgubah Van Sweringe-

nov, ki sta po vojni postala večja železniška magnata. Možanje njune Allegheny "ing" korporacije je lani padlo za 150 milijonov. Dru-je inkorporirana za 200 mil-
nov in kontrolira večje žele-
željeznic, med katerimi so
večje v deželi. Izgleda, da se
njuno kraljestvo zrušilo, pa
no bo konec krize.

Na robu bankrota so ve-
ma vse železnice. Roosevelt
administracija se še daj
ukvarja z načrti kako bi jih
šila — namreč lastnike bo-
med katerimi so inšurane i-
panije, bankirji, prem-
"vdove" in drugi bogati
načrti pa gre počasi, delo
tega, ker so železnice in
organizirani in na strati.

Kolikor je do sedaj jav-
znano, je Roosevelt nakl-
reorganizaciji železnic na
cipu "ekonomije", kar po-
da bi bilo odslavljenih na-
njih par stotisoč železnika-
lavecev in mnoga mesta, ki
viana od te industrije, pa
menjena v pokopališča za-
gube delavnic in prometa.

Neki borziant iz New Ya-
Sanda po imenu, je Roose-
te dni sugestiral, da bi bile
leznice rešene, če bi bile
plače za nadaljnje pol milij-
na leto. Ta vosta bi zadost-
za plačevanje obresti od
ga kapitala, ki je zakopan
leznicah. Mnogo tega ka-
je bilo pripisanega ali napi-
nega.

Kolikor se tiče bankrota,
leznice niso prizadeti, ker
protektira zakon, to je pla-
delovne pogoje. Poročila
nančnih krogov pa javlja-
bo storjen nov naval na
ko poteče sedanja pogodba
seca junija. Uprave bodo
vale novo redukcijo za 10
centov poleg sedanje in so
namen priče zbirati podat-
knizanjih v drugih indust-

Farmerji ugrabili so

Zavezali so mu vrv okoli
in mu grozili z linčom

Le Mars, Iowa. — Okrog
razkošenih farmerjev je
četrtke navalilo na sodni-
tem distriktu in prišlo do
nega sodnika Charlesa C. B-
leyja, katerega so najprej
futali, nakar so mu zavez-
in ga odpeljali v avtorizir-
samotno mesto. Tam so
vezali vrv okoli vratu in
krat so vrv tako zadržali,
akoro prišel ob zavezt.

Farmerji so zahtevali od-
nika, da jim mora pristi, da
bo več nikdar dovolil pre-
farmerskih posestev zaradi
jih dolgov. Sodnik pa ni
prišel. Grozili so mu s
njem in da ga zastrlijo, a
ukazali, naj izmoli zadnjo
tvico. To je storil; poklek-
in molil. Ko ga je niso
prisiliti k prisegi, so mu
namazali s kolomazom in
še no mu nasuli peska ter
stili samega na cesti. Ko
potem je nekdo prišel s
nimico in ga odpeljal do
Kanneje je sodnik izjavil,
bo tožil farmerjev, ki so
storili.

Drastičen zakon proti del-
stavkarjem

Springfield, Ill. — Illinois
zbornica je zadnji teden
la drastičen zakon s nam-
da slovi davčni štrajk
posameznikov, ki se tri leta
plačali davkov v Chicago.
kon daje okrajnemu blagor-
oblast, da vzame vsake bla-
poslojpe, cigar davek je
del, v svojo oskrbo (re-
ship) in pobira stanarino od
novarji toliko časa, da se
ča za dolžno vato. Članki
na upravo zdaj upa, da bo
li interjala milijone dolar-
davku in s tem plačala
in druge mestne namo-
katerim dolguje okrog 70
jonov v plačah. Davčni
karji dolgujejo mestu 270
jonov dolarjev.

Proti odpravi minimalne
Denver, Colo. — Proti
ravanem odpočitku mestna
kona za minimalno pla-
znaša \$5 pri mestnih del-
unije in druge delavske
zacije drignile veliko
njo.

Emil Dupire (levo) in Albert Malozzo, člana Progressivne
rudarske unije, ki sta bila pred sodiščem okraja Christian, Illinois,
oporočena obtožbe umora.

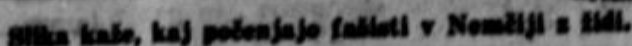
Miroslavu Križku. — Križka, najboljši hrvaški pisatelj, romanopisec, liriki, je napovedal za 12. avgusta predavanje o hrvaški literaturi. Naj bi ga imel v Zvezni dvorani največjih zagrebških pisateljev. Nekaj dni pred predavanjem so nacionalisti naklepali plakate, ki zmerjajo Križka, da je politično markantna osebnost (podobno kot pri nas). Križka bičar vseh mnogih kultur in kulturnih laži. O hrvaški literaturi ima slabo mnenje, da je pogosto krepko in brez vsebine. Naj bi se razgledal na svetovnih "veličan", in po njihovi sili in vsebinski moči ugotovil, da Križka velja za enega izmed slabih med mladino. Križka predavanje je dalo priložnost tudi za to priložnost, da so bile vstopnice vse razprodane. Ko pa so se začeli zbirati stropenega pešaka, so ljudje izdali lepke, ki jih je podpisal Križka. Tudi Križkovi so prijatelji ter vsi knjižničarji, ki jim je

Je ali ni morivec? — Pamoče, da je bil pri Sv. Urhu v ptujski okolici ubit prestolnik Bejak, ki je živel na posestvu posestnika Zorčiča (ne Zorčaka, kakor smo poročali), ki je bil stari Bejak pradal pravo ter si izgovoril kot v hišo hrano do smrti. Posestnik pa z Zorčičem ni prav posebno bil razumel in pogosto je gori Bejak, da težko prenaša do življenje pri Zorčiču. Ko smo poročali, so našli Bejak pred nekaj dnevi mrtvega, tega, s strašno rano v trebuh. Uboja so osumili Zorčičevega na Leopolda, starega 17 let fant je slaboumen. Ko so ga tirali, je bil tudi vinjen in krvavih madežev. Kmalu pa začeli dvomiti, da bi bil Leopravi krivec. Stari Bejak je kljub 70 letom še dovolj krut da bi se ubranil napada slavnega Zorčičevega alina ali vsaj brnil tako, da bi bili na tirancu vidni znaki borbe. pa ni. Fant ima vrhu tega no roko tudi pohabljen, in di na levi roki mu manjka prstov. Tudi se je zdelo o

Crossville, Tenn. — Ker
tukajšnja tovarna za avilo
gla prišlo elektriške kompa
je, da bi ji znižala cene, je se
po alternativni in reducirala
itak nizke mezde. Najprvo
tovarno zaprila za šest tedn
Ko jo je zopet odprla, je zni
mezde za dva dolarja na ted
od \$6 na \$4. Delovnik znaš
in pol ure na dan.

V Illinoisu, ki ima najvišje davke te vrste (tri odstotke), ta zakon jako nepopularen krivičen. Davek ne znaša tri procenote, ampak do 20 kar je odvisno skozi koliko raga, predno pride do konsumata. V mnogih slučajih ga nrajo plačevati tudi brezposelki ki prejemajo vladno podporo.

Washington, D. C. — Med daljnjimi razgovori z zastopki evropskih dežel je predsednik Roosevelt predložil "cariz premirje" za časa ekonomske konference v Londonu. Franski zastopnik Herriot je v isto odpotoval domov.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Ana je šivala in molčala. Dete v nji se je oglašalo in misel nanje je bila močna. Zelela si je dečka. Deklice ne, ah, ne deklince!

Neko popoldne, ko je bil Justin od doma, je urejala pisma in karte, ki jih je hranila v veliki skatli.

Za Justinova pisma je našla lepo, leseno skrinjico. Uredila jih je po datumu in vsako posebej še enkrat prečitala.

Tedaj je med starimi papirji na polici za knjige našla listič z Justinovo pisavo. Ko ga je prečitala, je spoznala, da je to nastavek ljubavnega pisma, ki ji ga je pisal. Spodaj je bilo napisano: "Die Liebe zwischen Felsen," strani 216, 227, 319.

Radovednost jo je gnala po knjigo.

Odprija je roman na strani 216.

Ko je preletela vrstice, je vsa zardela in srce ji je obstati.

— Saj njegova pisma niti njegova niso ...!

Vse do večera je sedela nad tem odkritjem in se borila s tem udarcem.

— Laže! je dahnila vase. Vse lepe besede je prepisal — jaz pa sem prav v te besede verovala.

Toda ničesar mu ni povedala.

Molčala je in razočaranje se je vse bolj zadrževalo v njen dvom.

Ta čas se je zgodilo, da sta se prvič spila.

Pred nekaj dnevi si je kupil Justin lovsko pisico, ki ji je dal ime Diana. Bila je silno plaha, vznemirljiva živalca. Ani se je koj zelo prikupila. Zelela je, da bi spala v kuhinji, Justin pa da ne, ker bo rabil pisico za lov ter bi se le tu preveč razvabila in odebelila.

Napravil ji je ležišče v drvarnici na dvorišču. Čez dan je bila mirna, le žalostno je gledala s svojimi velikimi, človeškimi očmi skozi late. Ležala je na kupu vreč in včasih pritaženo zavijala, tenko, kakor bi se zdaj pa zdaj spomnila rodnega gnezda. Še celo v spanju je semtertja zamahnila s tačico. Morda se je v snu igrala okoli svoje matere ... Komaj pa se je stemnilo, je začela cviliti in presunljivo tuliti, da je turobno odmevalo v tiho noč. Drvarnica je bila pod oknom spalnice.

Ani se je žival smilila.

— Prinesi jo gori, slišiš, kako joka!

— Se bo že privadila! je dejal Justin, nejevoljen, ker ni mogel zaspiti. To bo samo nekaj dni.

Pisica pa, kakor bi pobesnela. Tako menda tuli človek, kadar ga na smrt mučijo.

Ana se je vedno bolj razburjala. Sedela je v postelji in strah jo je bilo.

— Lepo te prosim, Justin, prinesi jo gor! ga je prosila. Ne morem prenašati tega.

Justin je postajal jezen. Vražji pes! Koliko preglavic ti napravi! Nerač je vstal, odprl okno in zaklical:

— Diana, psst! Diana, psst!

Pisica se je za hip pomirila. Komaj pa se je okno zaprlo, je pričela znova, še obupneje.

— Ti hudčev pes! je zagodrnjal in srdito potegnil hlače nase, poiskal ključ, si nataknil copate in odšel na dvorišče. Ko je začela pisica njegove korake, se ga je razveselila. Njeno cviljenje je bilo zdaj otročje nežno, proseče; stala je na zadnjih nogah in s prednjima tačkama je praskala po tleh.

Pobožal jo je po glavi in jo položil nazaj na vreče. Z roko jo je večkrat rahlo udaril po zadku in ji zablaševal:

— Lezi, tiho!

Toda ni se zaklenil za seboj vežnih vrat, ko je pisica zopet zalajala in zategnjeno zatulila. To so bili kriki ubogega, zapuščenega deteta, ki kliče mater, od katere so ga nasilno odtrgali.

Justina je od jeze zavrtelo, zaletel se je z gnevom zopet na dvorišče, pograbil dolgo fiziološko, slonečo za vrati, odprl vrata in neumljeno udaril po živali. Psička se je zrušila na vreče in dvignila glavo pred tem groznim, nepojmljivim. Ko je Justin drugič zamahnil, stiskajoč zobe, se ji je od bolečin izvil en sam nepretrgan cvilec jok, ki se je razletel po vsem trgu, da so pričeli vsi psi lajati in bevkati. Bog ve, kaj bi se zgodilo s to betežno pisico, da ni prihitala Ana. Vrgla se je na kolena pred trepetajočim kupčkom volhke dlake, dvignila je žival v naročje in jo brez besed odnesla v kuhinjo. Pisica se je lahko stiskala k nji in utihnila, ko so jo božale mehke roke.

Justina je bilo sram. Kako je mogel pretepati to majhno, nedolžno žival? Ker ni mogel spati zaradi nje? Ker ga ni ubogala? Tepec, se je ozmerjal, kako naj žival uboga, če ne razume človeških besedi!

Samemu sebi se je zdel grd, da bi si opljuval. Ponizan in strit je šel po stopnicah, kakor bi bil pravkar sam pretepen.

V kuhinjo se ni upal. Zaspiti tudi ni mogel. Danilo se je že, ko je šel vase in stopil po Ano. Sedela je pri mizi, ogrnjena v pled, psička ji je spala v naročju. Imela je objokane oči. Vedela je, da pride, zato ga je čakala, da mu pokaže, kako neznansko prostaško je napravil s to ubogo pisico!

— Ana, prosim te, pojdi spat! je dejal Justin. Pomisli, kaj je s teboj, tu je hladno!

Ana je položila Diano pod ognjišče na mehke, tople cunje in šla v sobo mimo Justina, kakor bi ga ne bilo. Zastavil ji je pot, jo ujel za roko in jo prosil:

— Kako si malenkostna! Saj vem, nisem storil prav. Ne bodi jezna! Skušal je najti v temi njena usta.

Oklenila se ga je okoli vratu in mu zašepetala v ihtenju. Njen glas je bil proseč, lihteč.

To sta kmalu pozabila. Diana se je privadila hiše in je postala ljubka žival, ki jo je vsakdo rad pobožal. Nad vse rada se je igrala.

Vse bi se že kako sproti poravnalo, saj so to stvari, ki se morajo pozabiti in koj zabrisati, kdo bi vendar gledal in iskal v vsakem prašku skalo, ki se ne da prevaliti s ceste, če se ne bi, kakor nalašč, baš pred Justinovo trgovino pojavili zidarji.

Na nasprotni strani je stala pritlična hišica. Ponudena je bila za nakup. Prodajala jo je stara ženska, ki se je preselila k omoženi hčerki v mesto. Justin pa se je zanašal na ženo dojo in na svojo hišo, kakopak na svojo hišo! Kaj bi s to podrtijo. Cena je bila nizka, pet tisoč kron, lahko bi si jih bil sposodil! Sedaj pa bo tu klerikalni konsum, prav pred njegovim nosom!

Hišo so popravili, prizidali. In tako imaš nasproti konkurenta, vražjega konkurenta, ki ti lahko močno škoduje, saj ima neomejena sredstva za reklamo: časopis, spovednico in prižnico. Vidiš, kako se te prime smola, še preden si prav dihati pričel.

Nataknjen je bil. Zadiral se je nad vajencem, lovil ljudi na cesti in jih spraševal po cenah v konsumu, preračunaval in primerjal: tri sto vragov, nekaj časa bo šlo s takimi cenami, ampak potem si vse žive dni ubog branjevec in kramarček. Njemu pa ni do tega. Da bi do smrti čepel v tem gnezdu in zbiral solde kakor branjevka na trgu? Da bi le kmalu stari prepisal! Kaj, vruga, mečka, saj je vse njeno, to se pravi moje, on pa kar molči, še omeni ne?!

(Dalje prihodnjik.)

Karl Marx

(Ob 50-letnici njegove smrti)

(Nadaljevanje in konec.)

Marxa najdemo zdaj v Londonu, ki mu je postal druga domovina. Brez vsakih sredstev je prispel Marx v London in edino, kar je imel dohodkov, so bili honorarji za članke, ki jih je pisal v nemške liste in za članke, ki so izhajali v "New York Tribune" in jih je v angleščino prevajal za Marxa Engelsa. Poleg tega je — kolikor je pač mogel — pošiljal svojemu prijatelju od svoje pisarniške plače v tovarni svojega očeta industrijalca, Friedricha Engelsa. Komaj je prišel v London je rodila Marxova žena še četrto dete, sina Heinricha in šestletna sestra rodila je preživljala v Londonu leta gladi in pomanjkanja. Niso imeli niti za najemnine in večkrat so jih vrgli iz stanovanja. Marx je zamljal kakšne namestitve. Boda je rastle tako, da je bila vsa rodbina začetkom l. 1850 pognana na cesto zaradi zaostanka 5 f. št. in zaplenili so ji vse pohištvo, celo zibko in igrače najmlajšega deteta. Uboga mati je pisala tedaj Marxovemu prijatelju Weydemeyerju dopis, v je začel Marx pripravljati ured-

katerem slika stanje svoje rodbine in prosil za pošiljatev honorarja za Marxove rokopise. "Vi veste, da mi zase nismo pustili ničesar; v Frankfurtu sem postavila svoje srebro, zadnje, ki smo imeli, v Kölnu pa sem prodala svoje pohištvo. Hudo je bilo življenje v Parizu in še vse bolj v Londonu. Morali smo iz hiše. Bilo je mrzlo, dušljivo in deževalo je. Moj mož sam je iskal stanovanje, vendar nas ni hotel nihče sprejeti, ko je slišal o štirih otrokih, dokler nam končno ni pomagal eden od prijateljev, plačali smo tedaj dolge in jaz sem prodala še blazine, da bi plačala lekarnarja, peka, mesarja in mlekarja, ki so se vsi napodili na mene z računi. Ko smo prodali vse svoje premoženje, smo se nastanili v nemškem hotelu na Leicester Streetu, kjer smo našli za pet in pol libre na teden človeku vsaj primerno prirežanje."

Tako slika uboga žena svoje in svoje družine trpljenje. Končno so se preselili v proletarsko predmestje Londona, kjer so dobili stanovanje dveh sob in v tem stanovanju so se zbirali možje svetovnih imen, kakor stari Wilhelm Liebknecht, pesnik F. Freiligrath, Louis Blanc, Robert Owen in drugi. Tedaj prijatelju Weydemeyerju dopis, v je začel Marx pripravljati ured-

njenje zaključnih besed svojega Komunističnega manifesta in na obzorju so se pojavljali obrisi Mednarodne delavske asociacije ali tkzv. I. Internacionalne, ki je bila ustanovljena l. 1864 in za katero je izdelal Marx svojo Inavguralno adresno, ki predstavlja nekaj program. Prvi razgovori so se pričeli v Londonu med angleškimi in francoskimi delavci ob priliki svetovne razstave v Londonu, uredništvo je prišlo pa l. 1864. V Internacionalno so bile sprejete vse delavske skupine od tradenionistov, saintsimonovcev, blanchistov, proudhonovcev tja do Bakuninovih anarhistov. Marx je stavljal v Internacionalno velike nade in zrl v njej izvrstno orodje za prihodnjost skorajšnje revolucije, vendar Internacionalna je po sedmih letih propadla. Zrušili so jo spori z Bakuninom ter anarhisti in pa posledice pariške komunice l. 1871. Kljub temu, pa je bila zelo uspešno sredstvo za vzik modernega delavskega gibanja. Po 18. letih pa ji je sledila dejanska še danes obstoječa in delujoča druga Internacionala.

Med tem časom pa je Marx deloval na svojem največjem in življenjskem delu, na Kapitalu. Kot nekako njega glasnica je izdal že l. 1859 delo "Kritika politične ekonomije", ki ga je

porabil pozneje tudi v prvih odstavkih svojega "Kapitala", ali l. 1867 je izšla osnovna in prva knjiga trodelnega dela "Kapitala". "Kapital" tvori narodno gospodarski, gospodarsko politični in socialno politični spis izredne važnosti, v katerem Marx ugotavlja vse faze gospodarskega razvoja v preteklosti, tedanjosti in prihodnosti. V "Kapitalu" ugotavlja Marx svoji materialistični dialektiki, ki se ozira v glavnem na gospodarske pogoje za eno ali drugo človeško oz. svetovno dejanje, da je gospodarstvo oz. gospodarske razmere najvažnejše gibalno vsega človekovega hotenja in nehanja in da se po tem gibalu ravna celo človekova religija, kaj še vsakdanje razmere in dejanja. V tem delu postavlja Marx teorijo o večrednosti in o vrednosti sploh, ki do današnje dne kljub vsem naporom nasprotnikov še ni ovržena. Tu ugotavlja nesporodno razredni boj, ki obstoja in bo obstojal do odprave vseh razrednih nasprotij in ustvaritve brezrazredne družbe (ki je naslednja stopnja v družabnem razvoju človeštva in zaenkrat cilj socializma) in predvideva vso današnjo krizo kapitalističnega gospodarskega reda. "Kapital" tvori temeljno knjigo za tkzv. materialistično svetovno naziranje in je za marxiste isto kakor Sveto pismo za kristjane. Marx tega dela ni mogel dokončati, nego je uredil drugi in tretji del "Kapitala" njega prijatelj Friedrich Engels ter ju izdal že po njegovi smrti l. 1885 in 1894. Slovenski poljudni prevod Marxovega Kapitala je izšel lani v založbi "Svobode" v Ljubljani tudi v slovenskem jeziku. V večini svetovnih jezikov že imajo "Kapital".

Pariška komuna je nudila Marxu priliko objaviti in razložiti svoje globoko znanje o politično gospodarskih temeljih revolucije in zavzeti stališče do taktike revolucionarne. Napisal je delo "Državlanska vojna v Franciji", v katerem klasično kritizira napake in slabosti te menda prve res delavske revolucije, ki je tako žalostno propadla.

Pomanjkanje in trpljenje, ki sta naučila Marxa zlasti v drugi polovici londonskega izgnanstva, sta vplivala zelo tudi na njega zdravje. Začel je bolehati in je kmalu moral odložiti svoje znanstveno delovanje. Engels je mnogo žrtvoval in je pošiljal v razna zdravilišča, vendar ni bilo pomoči. Ko je l. 1881, 2. decembra, umrla na raku njegova soproga Jenny, je bilo videti, da tega udarca ne bo preživel. Vendar ni bilo dovolj, kmalu, 11. jan. 1883, je umrla Marxu še najstarejša hčerka Jenny, ki mu je dala zadnji zamah: samo dva meseca je preživel Marx svojo nad vse ljubljeno hčerko in 14. marca 1883 je zaprl svoje trudne oči in prenehal misliti. 17. marca je bil pokopan na pokopališču v Highgate in kakor njega ženi je imel tudi njemu nagrobni govor prijatelj Friedrich Engels: Na grobu dejal:

"Mislimi je prenehal največji živeči mislec. Vrzal, ki jo je ustvarila smrt tega velikana, bo postala občutna dovolj zgodaj."

Kakor je odkril Darwin zakon o razvoju v organski naravi, tako je odkril Marx razvojni zakon človeške zgodovine: ono doslej pod ideološkimi pretiravanji skrito enostavno dejstvo, da morajo ljudje pred vsemi stvarmi najprej jesti, piti, stanovati in se oblačiti, predno se lahko ukvarjajo s politiko, znanostjo, umetnostjo, verstvom itd.: da torej tvori produkcija neposrednih materialnih življenjskih potrebščin in s tem vsakokratna razvojna stopnja kakega naroda ali kake časovne dobe, temelje, iz katerih so se razvile družabne uredbe, pravna naziranja, umetnost in celo verske predstave dotičnih ljudi, in iz katerih si jih je zaradi tega treba tudi razlagati, ne pa kakor se je doslej zgodilo, ravno obratno."

Boljši svet, h kateremu je Marx napotil svetovni proletarijat, oni prihodnji družabni in gospodarski red, ki morata priti namesto današnjega, ki se bo zadržal v lastni anarhiji in kterege nujni konec in propast

kazejo neizpodbitno vsi simptoni današnje velike gospodarske in družabne krize: vse to, h čimur je Marx pripomogel več kakor katerikoli posameznik, bo postalo Marxu v nedalekih dneh živ spomenik, ki bo lepši in veličastnejši kakor vsa popraja iz mramorja in kovine.

Cvetko Kristan.

Zdravilna moč solnce

Vse, kar potrebujemo za življenje, nam nudi narava v preobilni meri; ali mi ljudje narave ne moremo uporabljati vseh darov narave v njih prvotnem stanju in v njih prvotni obliki. Niti solnce, ki je vir življenja in je eno od najbolj dragocenih zdravilnih sredstev, ne smemo uporabljati brez predhodnega načrta in brez sistema. Solnčni žarki vsebujejo veliko množino sil, luči, toplote in kemičnih dražilnih žarkov vseh mogočih vrst, katere preiskuje znanost dandanes z znatnim uspehom.

Prav gotovo je bilo prvo veliko odkritje, da ima solnce vseživljajočo moč, ki je pravzaprav sploh ustvarila človeštvo. Prirodni narodi častijo v solncu božanstvo, stari Germani so prinašali svoje bolnike in hiralce na solnčne ali zdravilne gore, da bi našli tam ozdravljenje. Ta težnja po luči naj bi se razširila tudi dandanes med vse plasti ljudstva, zlasti pa med doraščajočo mladino. Morali bi dopustiti, da delujeta solnce in svetloba čimveč in kjerkoli le mogoče na naše telo.

Solnce doseže in zadane najprej kožo, jo ogreje, zviša s tem izmenjavo snovi in draži vse organe kože. Krvne cevi se razširijo, ob močnem obsevanju pordeči tudi koža, ki postane nato rjava. Rjava koža nastane zaradi zgostitve in nastanka posebne iz krvi izvirajoče barvne snovi, nazvanega pigmenta. Kdor pride od nedeljskega izleta v polje domov s svežo, rjavo barvo na obrazu, kaže s tem, da je napravil nekaj za svoje zdravje.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklopu 9. rodnega konvencije se sodaj lahko naroči na list Prosveto eden, dva ali tri člane iz ene družine in iz enega mesta naročnik. List Prosveta stane za vse člane, za člane ali solnce eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri ocenitvi (120) in se jim to prišteje k naročnin. Mi prištevamo enega, dva ali tri člane iz ene družine k eni naročnini. Torej sodaj ni vzroka, reči, da je drag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vala lastna in je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sodaj, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveto. Cena lista Prosveta:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cirkar in Chicago \$...
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in.....
2 tednika in..... 2.00	2 tednika in.....
3 tednika in..... 2.00	3 tednika in.....

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja in Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vala lastna. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo sahteval sam svoj list tedaj moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvu datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNP, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

Ime..... Čl. družine.....
Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjih družine:

Ime..... Čl. družine.....
Ime..... Čl. družine.....

Mesto..... Država.....
Nov naročnik..... Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in dr.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerni, unijako dele prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4964

Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna pošta